

"Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında daha fəal əməkdaşlıq görmək istərdik. Avropanın bizim ərazidə olmasının artıq uzun tarixi var. Bir halda ki, dünyada ilk neft hasilatı XIX əsrin ortalarında məhz Bakıda başlayıb, həmin vaxtdan etibarən Avropa biznesi Azərbaycanda çalışıb və ölkəmiz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra yenidən buraya qayıdıb...". Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev 2021-ci il mayın 21-də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzində "Cənubi Qafqaz: Regional inkişaf və əməkdaşlıq perspektləri" mövzusunda videofor- matda keçirilən müzakirələrdə bildirib.

susi yer alıb. Həmçinin sənəddə Azərbaycanın iştirak etdiyi digər beynəlxalq əməkdaşlıq sahələri də qeyd edilib.

Azərbaycan Avropa və Asiyayı birləşdirən əlverişli geosiyasi və geoiqtisadi mövqeyə, Xəzər dənizi yolu ilə Rusiyaya, Orta Asiyaya, Qazaxıstana və İrana, avtomobil-dəmir yolu vasitəsilə Gürcüstana, Qara dəniz bölgəsinə, İrana, Türkiyəyə (Naxçıvan vasitəsilə), Rusiyaya, Ermənistanı çıxışı olan nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinə malikdir. Aİ-nin Azərbaycandakı maraqlarının başlıca iqtisadi faktorları transregional kommunikasiya imkanları ilə əlaqədardır. Bilirlər ki, Xəzər dənizi və Mərkəzi Asiyanın zəngin enerji resurslarına uzunmüddətli maneəsiz daxil olmaq Azərbaycansız mümkün deyil. Cənubi Qafqazda bir sıra xarici qüvvələrin və ölkələrin maraqlarının toqquşmasına və bu regionda münaqişələrin mövcud olmasına baxmayaraq, Azərbaycan müstəqil xarici siyasət kursunu saxlama-

azaldılmasına istiqamətlənən barışıq səylərini dəstəkləməyə hazırdır. Eyni zamanda, komissar qeyd etmişdi ki, Aİ ərazilərin minalardan təmizlənməsi məsələsinə, həmçinin Azərbaycanla Ermənistan arasında delimitasiya və demarkasiya prosesinə texniki yardım göstərə bilər.

Bu münasibət Avropa İttifaqının təşəbbüsü ilə keçirilən Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin digər görüşlərində də duyulur. Mayın 22-də baş tutan növbəti üçtərəfli görüş isə sülh sazişinə ümidləri artırır.

Bu görüşdən sonra mətbuatı açıqlama verən Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel bildirib ki, yaxın günlərdə Azərbaycanla Ermənistan sərhədində Sərhəd komissiyalarının ilk birgə iclasının keçirilməsi razılaşdırılıb. Komissiya sərhədlərin delimitasiyası və sabit vəziyyətin ən yaxşı şəkildə necə təmin edilməsi ilə bağlı məsələlərlə məşğul olacaq. Burada diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, komissiyanın iclası məsələnin hansısa üçüncü ölkədə deyil, məhz iki ölkə ara-

Tərəfdaşlıq prioritetləri sazişi münasibətlərin tənzimlənməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir

2017-ci ilin noyabrında Brüsseldə 5-ci Şərq Tərəfdaşlığı sammiti keçirildi. Sammitin qəbul edilmiş birgə Bəyannaməsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi bir daha dəstəkləndi. Ermənistan nümayəndə heyətinin çoxsaylı cəhdlərinə baxmayaraq, Birgə Bəyannamədə Şərq Tərəfdaşlığının bütün dövlətlərinin ərazi bütövlüyünün, müstəqilliyinin və suverenliyinin birmənalı olaraq dəstəkləndiyi vurğulandı. Bəyannamədə Avropa İttifaqının Xarici Siyasət və Təhlükəsizlik Qlobal Strategiyasına istinad olunduğu və bu Qlobal Strategiyada Avropa İttifaqının üzv və qonşu dövlətlərinin ərazi bütövlüyünün beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlər çərçivəsində qeyd edildiyi göstərilirdi.

Birgə Bəyannamənin digər bəndində Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinin ərazilərində baş verən bütün münaqişələrin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında həll olunması vurğulanmış, Ermənistanın bu bəndə onun işğalçı maraqlarına cavab verən maddələrin əlavə edilməsi cəhdləri puça çıxmışdı. Birgə Bəyannamədə Azərbaycan Respublikasının fəal iştirakı ilə həyata keçirilən nəqliyyat və enerji layihələrinə xüsusi dəstək ifadə edilib, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüskarı olduğu Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin Avropa İttifaqı üçün strateji əhəmiyyət kəsb etdiyi bildirilib. Sənəddə həmçinin Azərbaycan Respublikasının iştirakı ilə Avropa İttifaqının Şərq Tərəfdaşlığı ölkələri ilə həyata keçirilən üçtərəfli və çoxtərəfli layihələrə xüsusi diqqət yetirilib. Gələcək illər üçün Şərq Tərəfdaşlığı ölkələri ilə həyata keçiriləcək birgə əməkdaşlıq istiqamətləri sırasında Azərbaycan Respublikasının Avropa İttifaqı ilə vizasız gediş-gəliş sənədlərinin işlənməsi xü-

ğa müvəffəq olmuşdur. Bu isə Azərbaycana Aİ ölkələri ilə münasibətləri ölkənin milli maraqları əsasında qurmağa imkan yaradır.

2018-ci ilin iyulunda Brüsseldə Avropa İttifaqının mənzil-qəragahında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Donald Tuskun iştirakıyla Azərbaycan Respublikası ilə Avropa İttifaqı arasında "Tərəfdaşlıq prioritetləri" sənədinin parafanması mərasimi oldu. Sənədin birinci bəndində qeyd edildiyi kimi, əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsi məqsədilə qarşılıqlı maraq və birgə dəyərlərə əsaslanaraq Azərbaycan və Avropa İttifaqı tərəfindən birgə tərəfdaşlıq prioritetləri razılaşdırılıb. Eyni zamanda, birinci bənddə hər iki tərəfin ölkələrin ərazi bütövlüyü, müstəqilliyi və suverenliyi ilə yanaşı, dövlətlərin beynəlxalq sərhədlərinin toxunulmazlığının dəstəklənməsinə sadiqliyi ifadə olunub.

Tərəfdaşlıq və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan sənəd, həmçinin Azərbaycanın öz iqtisadiyyatının şaxələndirilməsinə yönəlmiş siyasətini, ölkəmizdə iqtisadi islahatların gündəliyinin dəstəklənməsi istiqamətində görülən işlərə Avropa İttifaqının mümkün töhfəsini qeyd edir.

Vətən müharibəsi regiondakı geosiyasi mənzərəni yenidən formalaşdırdı və əvvəlki dövrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli reallıqlar yaratdı. Bu kontekstdə baş vermiş hadisələrdən biri məhz Avropa İttifaqının və onun aparıcı dövlətlərinin Cənubi Qafqazla bağlı siyasətində müşahidə edildi. Müharibədən sonrakı ilk aylarda Aİ siyasətçilərinin bəyanatlarında ölkəmizə qarşı qərəzli yanaşmalar müşahidə edilse də, sonrakı proseslər iki tərəf arasında münasibətlərdə yeni dövrün başlanğıcının əsasını qoydu. Bu, regiondakı tərəflər üçün daha həssas olan Ermənistan-Azərbaycan sülh prosesinə yanaşmada da özünü göstərməyə başladı.

Əvvəla, onu deyək ki, uzun tərəddüdlərdən sonra avropalı rəsmilər Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin bitdiyini və artıq postmünaqişə məsələsinin çağırışları ilə məşğul olmağın vaxtı çatdığını etiraf etməli oldular. 2022-ci il fevralın 4-də isə Fransa prezidenti Emmanuel Makronun təşəbbüsü ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan, Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin iştirakı ilə videoforformatda görüş keçirildi. Görüşdən sonra Şarl Mişel bəyanat verdi. Sənəd Avropa İttifaqının Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Moskva və Soçi görüşlərinin gündəliyindəki müvafiq məsələlərin müzakirəsinə önəm verdiyini və "Dağlıq Qarabağ münaqişəsi", "Minsk qrupu", "status" kimi məsələləri keçmişdə qoyduğunu aydın göstərdi.

Fevralın 4-də Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurasının VIII toplantısında iştirak etmək üçün Bakıda səfərdə olan Avropa İttifaqının qonşuluq və genişlənmə üzrə komissarı Oliver Varhelyi Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla keçirdiyi mətbuat konfransında bildirmişdi ki, Aİ iki tərəf arasında münaqişədən sonra gerginliyin

sında həll edilməsinə böyük imkan yaradır. Görüşdə həmçinin sülh sazişi üzrə işlərin davam etdirilməsi, kommunikasiyaların açılması istiqamətində işin davam etdirilməsi, o cümlədən Zəngəzur dəhlizinin reallaşdırılması, beynəlxalq daşımaların tənzimlənməsi və digər məsələlər barədə razılığa gəlinib. Təsədüfi deyil ki, Şarl Mişelin Brüssel görüşünün nəticələri ilə əlaqədar açıqlamasında "Dağlıq Qarabağ" ifadəsi işlədilmir, "status" məsələsinə toxunulmur. Sadəcə, Qarabağda yaşayan ermənilərin hüquq və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələsinə toxunulur. Azərbaycan dövləti isə hər zaman bəyan edib ki, öz vətəndaşları olaraq erməni əhalinin hüquq və təhlükəsizliyinə tam təminat verir.

Avropa İttifaqının sülh prosesinə verdiyi töhfəni yüksək dəyərləndirən Azərbaycan Prezidenti Aİ ilə Azərbaycan Respublikası arasındakı münasibətlərdən danışarkən demişdir: "...Avropa İttifaqının regionda roluna gəldikdə, biz bu rolu yüksək dəyərləndiririk. Avropa İttifaqı hər zaman Azərbaycanın yaxşı tərəfdaşı olub. Avropa İttifaqı bizim əsas ticarət tərəfdaşımızdır. Əsas ixracımız Avropa İttifaqının üzv ölkələri ilə bağlıdır və üzv dövlətlərin üçdəbir hissəsi ilə Azərbaycan strateji tərəfdaşlıq adlanan sənədləri və bəyannamələri imzalamışdır və ya qəbul etmişdir. Hesab edirəm ki, Azərbaycan lap əvvəlcədən qoşulduğu "Şərq tərəfdaşlığı"na üzv ölkələr arasında bu mövqedə olan yeganə ölkədir. Avropa İttifaqının 9 üzv ölkəsi ilə strateji tərəfdaşlıq sənədlərinin imzalanması göstərir ki, biz həqiqətən yaxşı və strateji tərəfdaşlıq. Bir neçə il əvvəl biz Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında Tərəfdaşlıq prioritetləri haqqında razılaşmanı parafladıq. Bu isə mühüm məsələdir. Hazırda biz Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında yeni saziş üzərində çalışırıq..."

Ümid etmək olar ki, müəyyən səbəblər üzündən imzalanması hələ ki, gecikən saziş Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasındakı əlaqələrin daha da intensivləşməsinə təkan olacaq, eyni zamanda münasibətlərin tənzimlənməsində böyük rol oynayacaq.

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".